

LOUIS-FERDINAND CÉLINE, SEMMELWEIS.
IGNAZ PHILIPP SEMMELWEIS'IN (1818-1865) YAŞAMI VE ESERLERİ

Şeref ETKER

(Dr.)

<https://orcid.org/0000-0001-6966-8816>

serefetker@gmail.com

Geliş Tarihi: 26.11.2024

Kabul Tarihi: 27.11.2024

Kitap İncelemesi

Louis-Ferdinand Céline – Semmelweis. Çev. Ayberk
Erkay, İstanbul, Jaguar Kitap, 2024.

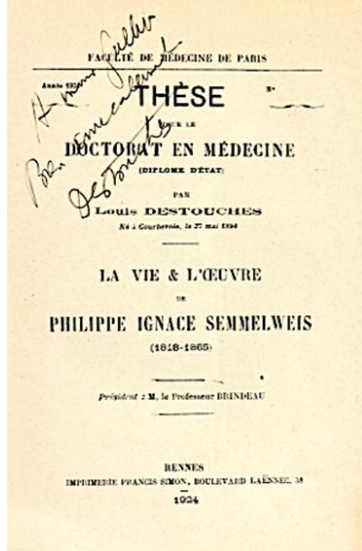
ISBN 978-625-7027-51-9

COVID-19 pandemisinin el yıkamanın öncelendiği ilk aylarında, adı anılmasa da gündemdeki kişilerden biriydi “Sabunun Galileosu” Dr. Semmelweis.¹ Céline adıyla tanınan Louis-Ferdinand Destouches (1894-1961) yirmili yaşlarında tıp öğrenime başladığında Birinci Dünya Savaşının Batı cephesinden yeni dönmüştü. Paris’te Tıp Fakültesinden mezun olurken savunduğu Doktora tezi için “Philippe Ignace Semmelweis’in Yaşamı ve Yapıtı” konusunu seçmesinin bir nedenini şöyle açıklar Céline:

“Mesleğimizin, gönül rahatlığıyla harcayacak bolca zamana ve kağıda sahip zircahillerce güya ipliğinin pazara çıkarıldığı, yine bu kişilerce menfur bir zihniyetin ürünü olmakla kolayca itham edildiği; romanesk edebiyat ve tiyatro mahsulü, azımsanmayacak sayıdaki halk dalkavuşu ve fanatik kaleşör tarafından provokasyon amaçlı saldırıya uğradığı ve bu tavrın, ne hikmetse hoş görüldüğü bu dönemde doktora tezimizi büyük bir hekimin yaşamına ve eserlerine ayırmayı uygun bulduk.” (1924 Basımına Önsöz)

¹ Yiğit Bener, “Suya sabuna dokunmadan olmuyor” *Arradamento Mimarlık*, 342, Eylül-Ekim 2020, 63-64

Céline'nin sözleri bir yüzyıl sonra, günümüzde yankılanır!

Dr. Destouches tezini 1 Mayıs 1924'te verdi; aynı yıl içinde bastırdıktan sonra,² özetini bir genel tıp dergisinde yayımladı.³ Céline'nin, Türkçe çevirisini okuduğumuz tezi biyobibliyografik bir inceleme olmaktan çok karmaşık düşüncelerini dışavuran bir deneme, hekimlik adına bir isyan çağrısıdır. Tez, gerek edebi tür olarak, gerekse yarattığı etkiyle araştırmaların konusu olmuştur.⁴

Türkiye'de yayımlanmış klinik kitaplarının hemen hepsinde Semmelweis adının geçmesine karşın, klasik kitabı "Lohusahumması"nın (*Die Aetiologie, der Begriff und die Prophylaxis der Kindbettfiebers*, Budapeşte, 1861) tıp kitaplıklarımıza girerek bir fark yarattığı kuşkuludur. Hekimlerimiz humma-i nefasiyi nereden öğrendiler, albastı etiyojisini ne kadar biliyorlardı ? Belki Céline'in *Semmelweis*'inin çevirisiyle onu yeniden ve Türkçe literatürle karşılaştırmalı olarak incelemeye başlarız – ya da, günümüzün bakış açısıyla hiç önemsemeden geçeriz.⁵ Semmelweis'in lohusahumması araştırmaları kadar, ona farklı bir gözlem gücü kazandıran botanik konusundaki mezuniyet tezi *De Vita Plantarum* (1844) dikkatimizi çekebilir.⁶

Semmelweis'inin Türkçe çevirisi (94 s.) için kullanılan metin kısaca "L.F. Céline, 1924" olarak kaydedilmiştir. Çeviride 1936 basımının Önsözüne ve Yayıncının Notuna yer verilmesi daha yakın tarihli bir yayının kullanıldığı göstermektedir. Buna karşılık yeni yayınlar ve çevirilerine (İngilizce, İspanyolca, vd.) eklenen, Semmelweis'in biyografisi ile ilgili düzeltme ve notlar Türkçe çeviriye alınmamıştır.⁷

² Louis [Ferdinand Auguste] Destouches, *La Vie et L'Œuvre de Philippe Ignace Semmelweis (1818-1865)*. Thèse méd., Faculté de Médecine de Paris, [no. 161] Rennes, Imp. Francis Simon, 1924 (96 s.).

³ Louis Destouches, "Les Derniers jours de Semmelweis" *La Presse Médicale*, 32ème année, no. 51, 25 juin 1924: 1067-1072. https://archive.org/details/BIUSante_100000x1924xannexes/page/1066/mode/2up

⁴ Michel Deveaux, *De Céline, histoire d'une thèse, à Semmelweis, histoire d'une œuvre*. Paris, L'Harmattan, 2015.

⁵ Yiğit Bener, "Hekimliğinden vazgeçemeyen yazar [Céline] (I): *Semmelweis*'la başlayan yolculuk" *Artigerçek*, 22 Haziran 2020.

<https://artigercek.com/makale/hekimliginden-vazgecemeyen-yazar-i-semmelweis-la-baslayan-yolculuk-130335>

⁶ Sonja Schreiner, "Ignaz Semmelweis: a victim of harrasment ?" *Wiener Medizinische Wochenschrift*, 170, 11, 4 March 2020: 293-302. doi: [10.1007/s10354-020-00738-1](https://doi.org/10.1007/s10354-020-00738-1) (açık erişim).

⁷ Tibérius de Györy, "Remarques sur 'Les Derniers jours de Semmelweis'" *La Presse Médicale*, 32ème année, No. 73, 10 septembre 1924: 1531-1532. https://archive.org/details/BIUSante_100000x1924xannexes/page/1530/mode/2up

Céline'in tezinin dili akademik olmaktan uzaktır; betimleri adeta şiirseldir. ⁸ Türkçe çevirinin anlatımın yorumu ile biçimlendiği söylenebilir. Tek cümlelik bir örnek vermek gerekirse,

“*Dans l'Histoire des temps la vie n'est qu'une ivresse, la Vérité c'est la Mort.*”
“Yaşam, zamanın Tarihinde bir sarhoşluk ânıdır yalnızca; Gerçek, Ölümdür.” (A. Erkay)
“Ezelden beri yaşam sadece bir sarhoşluktan ibarettir, asıl hakikat, ölümdür.” (Y. Bener)

Céline, *Semmelweis*'ı Fransız devrimi ile başlatır, oradan 1805 Austerlitz savaşına geçer. Napolyon'un, savaş sırasında oturup Auenbrugger'in elli yıllık kitabını çeviren imparatorluk hekimi Corvisart'a takılır. Céline'in *Oskültasyon* dediği kitap *Perküsyon* olmalıdır (J.N. Corvisart, *Nouvelle methode pour reconnaitre les maladies internes de la poitrine par la percussion de cette cavite par Auenbrugger*. Paris, 1808). Semmelweis'in akıl hastanesiyle ilk tanışması da 1826'da Klinik Şefi J. Klein tarafından “fazla sık perküsyon yapmak suretiyle hastaları yorgun düşürmek” gibi garip bir gerekçeye dayandırılacaktır ?

Avrupa'yı saran 1848-1849 halk ayaklanmaları Semmelweis'in yaşamında bir dönüm noktası oluşturur. Lohusahummasının kaynağını kanıtlarıyla ortaya koyduktan sonra, 1849 Martında Semmelweis'in *Allgemeine Krankehaus* (Viyana) doğum kliniğindeki görevine son verildi. Macaristan'a dönüşünde kendini devrimcilerin arasında buldu. Budapeşte Üniversitesinde 1855'te profesörlüğe atanması Semmelweis'a ancak opus magnumunu yayımlayacak kadar bir zaman kazandırdı. Bilim adına muhafazakar meslektaşlarıyla kavgası Viyana'daki “modern” tımarhanede (*Irrenanstalt in der Lazarettgasse*) ölümüyle sonlandı. İgnaz Semmelweis'in Yahudiliği gibi, ölüm nedeni de tartışmalıdır.⁹

Semmelweis'in trajedisinin bittiği yerden, “İnsanların yüreğinde yalnızca savaş vardır” diyen Céline'nin acımasız dünyasına giriyoruz. Céline'nin *Semmelweis*'ı Dr. İgnaz Semmelweis üzerine yapılmakta olan yeni çalışmalara ilgimizi çekerken, sarsıcı bir güncelliği çağırır.

⁸ Jérôme Meizoz. “Thèse mediocre ou roman prometteur ? L.-F. Céline en historien de la médecine” *EspacesTemps.net*, Textuel. 24 novembre 2008. <https://www.espacestems.net/articles/these-mediocre-ou-roman-prometteur/>

⁹ Theodore G. Obenchain, *Genius Belabored: Childbed Fever and the Tragic Life of Ignaz Semmelweis*, Tuscaloosa, Univ. Alabama Press, 2016, 179 vd.